

Disputatio politica extraordinaria de bello

<https://hdl.handle.net/1874/340901>

DISPUTATIO POLITICA
EXTRAORDINARIA.

DE

B E L L O.

QUAM

Divino favente Numine

SUB PRAESIDIO

Clarissimi Doctissimique Viri,

D. DANIELIS BERCKRINGERI,

Lib. Art. Mag. & Philosophiæ in Almâ Rheno-

Trajectensium Academiâ Professoris Ordinarii,

Publicè defendere conabitur,

PETRUS ab EYNDHOVEN Rheno-Trajectinus.

Ad diem

Martij, horâ locoque solitis.

Naturâ & Industriâ.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officinâ IOHANNIS à NOORTDYCK,

ANNO M. DC. XLVI.

12
Nob: Amplissimo, Consultissimoque
V I R O

D. D. GISBERTO
Vander HOOLCK,
I. V. D. per annos com-
plures Reipub. Ultra-
ject. Consuli, nunc no-
mine istius Reipub: in-
ter ordines Generales
Provinciarum Unitar:
Belgii Deputato, Co-
gnato æternùm colédo,
observando:

Hocce exercitium Politicum

Submissè offert.

PETRUS AB EYNDHOVEN,
Author & Resp.

DISPUTATIO POLITICA
EXTRAORDINARIA

DE

BELLUM.

THESIS I.

Acturis de Bello, vocis inspicienda est notatio, hanc varii tradunt variam; bellam autem κατ' ἀλλογενίαν dictum volunt, quasi minime bellum. Alii à belluis, quia belluarum, non hominum sit perniciosa dissensio. Dictum insuper existimant quasi duellum, quia licet multi sint milites, duæ tamen necessario sunt partes, quibus de victoria contententibus dimicatur. Aliam alii, nobis præ cæteris has eligere placuit, præsertim postremam.

II.

Bellum jam an sit, quis est qui dubitet, cum & hoc testari ipsa non denegat Europa. Quid vero sit, non minus olim Albanæ tyrannis, quam nunc multorum fatali hac erynnide concussorum præsentissimus status docet. Est autem, ut cum poëta loquat, *diræ mortis aperta via*. Circa hoc tria sese consideranda nobis offerunt, susceptio, administratio, finitio.

III.

Susceptio, imprimis ne sit evitetur temeraria. Est autem res magnæ indigens sapientiæ, quocirca consilii & gravissima opus deliberatione, quia pudendum cum sit facinus, ex hominibus unum iniuste necare, quantum, quale, tot & tantas occidere gentes perniciosissimum scelus; ubi gaudens Bellona

eruentis colitur, &, ut in sylvis feræ, fluminibus pisces, ætæ volucres, sic hominum homines exponuntur carnificinz.

IV.

Ad hanc igitur, ut sit legitima, requiruntur duo, causa videlicet externa & interna. Per externam ipsam Magistratum, seu Principem, per internam ipsam causam justam, Magistratum Principemve ad bellum suscipiendum impellentem, designamus. Hæcque impulsiva in universum gravis sit injuria, non levis, dubia, antiqua, oblivioni fermè tradita.

V.

Justas igitur belli suscipiendi nominamus causas, fœderum, puta violationem, Principi, Legatisve illatam contumeliam, eorum, quæ nobis, nostrisque jure gentium debentur, denegationem, bonorum direptionem, regionis vastationem, &c.

VI.

Neq; verò nos hæc eò dixisse quis putet, quasi una harum exorta, bonorum puta ex parte direptione, è vestigio, absque ulla mora, manibus pedibus ad arma sit concurrentum: minimè, verum è contrario circumspicè agendum, ne ut canibus, sic bellum inchoaturis, nimia noceat festinatio. Quid autem? V. g. judicio sese sistat quispiam, Tum verò & arma sistenda judicamus. Nefas enim in eum, qui jure agere & satisfacere paratus est, bellum sumere, tanquam in injurium.

VII.

Universè itaque, gravem injuriam, cum necessitate conjunctam, justam belli suscipiendi causam esse affirmare non erubescimus, considerata quidem ita necessitatis voce, cum esse non liceat, nisi inferatur bellum.

VIII.

Verum cum asseclis dicat Anabaptistica soboles, licet justa suppeditetur causa, bellis tamen bona & illæsa conscientia inesse non potest, quia bella gerere directè pugnat cum Servatoris dicto *Matthæi cap. 5. vers. 39: Ne obstite improbo, sed quite in dexteram maxillam cadet, obverte ei & alteram.* Et alibi,

alibi, *Non occides*. Deinde, repugnat humanæ naturæ, arma tractare, utpote quæ est mitis & placida, non munita, ut tauro- rum rabies cornibus, ut apro- rum dentibus, ut leonum unguibus. Quocirca nefas, ni belluis magis bellua velit esse homo, ut improbitatem alat, innocentem vexet, rapinis, cædibus, stupris omnia commisceat, patrium denique solum omnium cum detestatione funditus evertat, atque ex libertate, rerumque florenti statu, in perpetuam redigat servitutem.

IX.

Resp. primo, verba illa privaram, non publicam indigetare vindictam. De priore si intelligantur, argumentum procedere, de posteriore secus sese rem habere. Neque etiam tam Politicæ formandæ, quam quidem spirituale Christi regnum instituendi rationem ex Apostolicis scriptis istactenus esse petendam.

X.

Secundo, licet mitis & placida sit humana natura, nihil tamen hæc officere, quo minus justis justo bellis inesse liceat: Quia qui ipsius Dei mandatis obtemperaverit, haud aberraverit, atqui si justum gerat bellum, obtemperat Dei mandatis: Ergo. Quod ut sit evidens 8. cap. *Josu: vers. 1.* 1 *Samuel. 23. vers. 4.* quæ & alia passim loca lectori inspicienda relinquimus, ubi directè Deus præcipit. Nos, cum facilis hujus averni descensus, revocamus gradum.

XI.

Sequitur itaque administratio, quæ, ut sit proba, imprimis unus sit summus in bello dux, quia, si multi æqualis essent potestatis, vel nullum tunc esset regimen, saltem incertum, discordiis obnoxium. *Plurimi enim imperantes, [ut ajunt,] perd. dère Caiam.* Summum proinde habeat unus imperium, si feliciter, velit administrari bellum.

XII.

Requisita in eo præcipuè sint quatuor: scientia nempe rei militaris, virtus, auctoritas, quibus accedat felicitas.

XIII.

Hicce jam princeps aut dux munitus, ea, quæ maxime sunt necessaria, maturè præparet, arma tum ductilia, tum vectilia, com-
meatum, & cuius non obliviscatur, nervum belli pecuniam: sine hac autem bellum constare vix posse, contendunt inter alios Politici.

XIV.

Videat, prævideat, ne penuria magis quam pugna consumat exercitum. Victus itaque procuret sufficiat. Nam sine ferro vin-
ci, qui frumentum, aliaque bello necessaria haud curaverint, multorum docuit miserimus eventus.

XV.

Deinde tympano, tuba, aliove indicio, pedites equites con-
vocentur milites, ut tum his, tum illis, prout locorum exigit
opportunitas, possit uti. Convocati certis catalogis, addita ad
nomen patria, annotentur, annotatorum tum persona, tum
arma lustrentur, explorentur: ne ut apti, sic retineantur inepti,
hi ferventur, illi repudientur.

XVI.

Spectentur itaque in milite potissimum quatuor, ætas, cor-
pus, animus, vita seu mores. Ætas sit juvenilis & vegeta, com-
pactum, robustum corpus, præsens, acer, nec minus patriæ be-
nevolus animus, vita denique ne sit infamis, scelerata, impia,

XVII.

Quibus peractis accedat auctoratio, corporale præstando ju-
rumentum, idque tale, se sancte leges & jura belli conservaturos,
imperatori quoad justitiam & æquitatem morem gesturos, mi-
litiam invito eodem non deserturos, disciplinam militarem non
turbaturos, urgente necessitate pro patria nec mortem recusatu-
ros, imo oppeturos.

XVIII.

Adhuc, infeliciter bellum si gerere nolit, curet, procuret prin-
ceps,

ceps, ne tam multitudo, quam armorum tractandorū spectetur peritia, quocirca milites, tum pedites, tum exerceat equites. Pedites, militarem gressum & incessum observare, castra munire, constituere, vim armis conferre, declinare, excipere, ordines & intervalla in acie custodire, servare, agmen laxare, nec conglobare nimis, doceat, equites, equum expeditè ab utroque latere ascendere, dexteritate desilire, in cursu sat concitato arma gubernare, inter tonitrua bombardatum, armorumque strepitus, equum frænare, agmen servare: In genere, vigilare, laborare, solem, frigus, famem, aliaque incommoda perferre.

XIX.

Exercitum jam si paratum habeat, bellumque decernat' princeps, & hujus sit memor, divinum ut invocet auxilium, huic non militibus præcipuè fidat. Deus enim (*Deut. cap. 23. vers. 14.*) indefinenter ambulat in medio castrorum, eripiendo & exponendo hostes hostibus: quocirca hoc finiat, hoc incipiat.

XX.

Vires præterea, tum hostium, tum suas subducat, auxilia quæ possit, non possit habere, cogitet, mala & clades, quæ bellum comitantur, consideret, illud cogitans, dubiam esse Martis aleam.

XXI.

Bellum deinde antequam incipiat, indicat: siquidem non solum justè suscipere, verum etiam justè gerere & tractare oportet. Hæc Dei vox, hæc ratio naturalis, ut antequam hostiliter agatur, renunciatur amicitia. Indictione iraque opus. Nam absque hac vel Marti aperto, vel insidiis locum dati, injustum esse quis nescit?

XXII.

Indictum jam antequam moveat, primo naturam sibi locorum habeat perspectam, ne incognitis hostilis ditionis locis, in hostium incurrat insidias, tam etiam exitus, quam introitus ut pateat via, prævideat.

Caveat

XXIII.

Caveat, præcaveat, ne temere aggrediatur hostem, verum occasione captata fiat procuret impressio, cum noverit itinere esse lassos, defessos, fame vel siti confectos, aliove modo perterritos, securos, non cogitantes.

XXIV.

Ad prælium, tum provisum, tum improvisum, sit paratus, nunquam vero ex voluntate hostis ineat, sed consilii, loci, temporis opportunitatem in tam gravissima re, ubi summa interdum belli veritur, respiciat.

XXV.

Parcat etiam, quam fieri poterit, militibus, siquidem diabolica illa censentur principum ingenia, quæ eorum instar considerant hominem, suumque militem leviter, imo nulla interdum habita circumstantiarum ratione, miserrimè trucidationi & macerationi objectare solent. Humanissima vox Scipionis, dicentis, se malle unum servare civem, quam mille occidere hostes: Nec minus Luculli, se malle unum militem suum ex hostium eripere manibus, quam universas sibi hostium vindicare fortunas. Sic omnes utinam!

XXVI.

In prælio vulneratorum æquè ac mortuorum habeatur ratio. Hi reficiantur, sanentur, illi sepeliantur, humentur, ut ita reliquorum animos tanta humanitate ad pugnam alacriores incitet.

XXVII.

Dimicaturi recte sese præparent milites, & imprimis panicus absit terror præcaveatur. Dux interim mascule præliaturos, & inter præliandum suos animet, hinc inde obsequitet, milites ubi opus fuerit, sistat, incitet, occurrat, retrahat, actu denique omni hostibus insignis, conspicuus suis.

XXVIII.

Prælii consequens lætum est victoria, quæ & belli finis, quam
adep-

adeptam non sibi, verum Deo T. O. M. adscribendam princeps
judicet, gratiasque ei in publico persolvendas, quod tantam ejus
auxilio reportaverit victoriam.

XXIX.

Adepta jam, moderatè, leniter, utatur. Ea enim præclara est
victoria, in qua plus clementiæ quam crudelitatis est. Quocirca
victor cane pejus & angue insolentiam & superbiam effugiat,
ita tamen, ut eam persequatur, ne in ipsum, quod olim in Hanni-
balem, jactetur dictærium *Scit vincere Hannibal, victoria nescis
uti.*

XXX.

Genti jam subactæ imponat milites, hi custodiæ, tutelæ, &
defensioni locorum præsent, ut ita melius in officio eam conti-
nere queat, nullumque ipsi postea rebellionis metuendum sit pe-
riculum, hoc tamen caveat, ut, qui mittuntur, pacificè cum ea
vivant.

XXXI.

Subactorum etiam hæc sit conditio, ut victoris sese accom-
modent voluntati, atque impositam ferant pœnam: alia autem
devictorum, alia sponte sese alicujus imperio subjicientium,
fors est.

XXXII.

Postquam jam ex animi voto feliciter successerint omnia, ne
ob res secundissimas elatior aut gravior videatur, evitet Prin-
ceps, amabilis quin potius, & comiter benignitatem exhibeat
omnibus. Prius odium, posterius amorem conciliat.

XXXIII.

Deinde licet magna, imo major Principis potentia, ta-
men ad pacem facile flectatur, moveatur, modo ea sit segura,
tuta, honesta, æqua, simplex, & candida: turpi autem pace,
etiam mors videtur potior, tutiusq; bellum apertum, suspecta
pace.

San-

Sancita denique semel pax, seruetur, conservetur, nec ullum quod ad magis stabiliendam pacem conducat, negligatur medium. Atque ita hic erit optimus bellorum terminus, hic optimus, optatissimus bellorum finis.

COROLLARIA ETHICA.

1. **A**ncupiditas semper sit cum dolore conjuncta? *Aff.*
2. *An Tabaco, aqua forti, seu aqua vite, ut alimentis uti liceat? Neg.*
3. *An abstinencia, quæ datur in eunuchis, leprosis, & impuberibus, rectè possit dici Virtus Temperantia? Neg.*
4. *An Patriarcha, qui diversas sibi in uxores elegerunt, sint dicendi intemperantes? Neg.*
5. *An in extremo necessitatis casu esurienti panem, nudo vestes liceat subtrahere? Neg.*
6. *Saltem, an non vesci carnibus humanis? Neg.*

OECONOMICA.

1. *Consensus ne an vero concubitus faciat Matrimonium? Aff. Prius Neg. Poster.*
2. *An, licet ad raptum consentiat puella, tamen committatur raptus? Aff.*
3. *An in gradibus jure divino prohibitis, hominum, vel potentissimorum, dispensatio locum habeat? Neg.*
4. *An*

4. *An ad matrimonium æquæ matris ac patris requiratur consensus? Dist.*
5. *An parentum consensus sit de necessitate matrimonii? Aff.*
6. *Queritur ulterius, an etiam sit de essentia sive substantia matrimonii? Neg.*
7. *An illud matrimonium, quod absque parentum consensu est contractum, sit justum, præsertim si parentes rectas & probabiles suis dissensus causas habeant? Neg.*
8. *Adeoque, an liberi qui ex tali matrimonio suscipiuntur, sint legitimi? Neg.*

P O L I T I C A.

1. *An liceat adversus hostem machinari stratagmata? Aff.*
2. *An bello captos, præsertim si ab iis belli metuatur redintegratio, liceat occidere? Aff.*
3. *An oculorum effusione, manuum præcisione, pedum amputatione in hostes grassari sit licitum? Neg.*
4. *Annon, saltem cum jus talionis id ipsum ut penam exigit? Aff.*
5. *An Magistratui iniqua aut hereses præcipienti sit obediendum? Neg.*
6. *An Vasallus, quæ Vasallus, sit de numero subditorum? Neg.*

Fami-

Familiaritate junctissimo,
D. PETRO ab EYNDHOVEN,

DE
B E L L O

Bellum moventi.

P*R*æcepta Marti serò docta dictitas,
Impiger Auriacus
Victis Scambris desit
Bellare; verùm, si futura prospicis,
Sat citò providus es,
Messi sequenti providus.
Isthæc Minervæ capta laude digna sunt,
Martis & artis opus,
Utrique Pallas præsidet.
Huc Phæbus, & Marti comes furens soror,
Et reliqui venient,
Sic dante fato, disputa.

Offerebam

GISBERTUS BENNINGH,
S. S. L. L. Stud.